

ben tér el: A telep lebenyeinek szélét, csekélyebb mértékben a telep lapját is sűrűn rövid, merev s a teleppel egyforma színű iszidiumok lepik el, melyek néhol szorediumokba is átmennek: azon iszidiumokból, melyek magán a telep lapján ülnek, rövid, merev, fekete szőrök állanak ki (e tulajdonságtól kapta e faj nevét); spórái igen vastag falúak. Kálilúg a világos-sziürke telepet s a fehér bélréteget sárgára festi, utóbbi azonban chlórmezsszel való utólagos kezelés mellett sem festődik pirosra. Ezen bélyegek igen jól jellemzik e fajt s HUE teljes joggal tartja új fajnak. Amidőn HUE idézett tanulmányát közzétette, e zuzmónak esakis nyugat-franciaországi termőhelyeit ismerte s ebből azt következtette, hogy ezen faj előfordulása esakis ezen vidékre szoritkozik. Miután azonban a botanikusok figyelmét reá felhivta, megtalálták még Franciaországnak más, sőt keleti (Vogesek, szedte CLAUDEL) részében is. Csakhamar kiderült, hogy nem is endemikus faja ez Franciaországnak, mert megtalálták Spanyolországban (NAVAS P., sőt a Kanári szigeteken (BORNMÜLLER) is, úgy hogy elterjedésének messze dél felé való kiterjedése meg volt állapítható. Franciaországtól keletre eső helyen, Predazzo mellett Dél-tirolban gyűjtötte ARNOLD F., de nem ismerte fel, mert a «*Lichenes exsiccati*» című gyűjteményében az 1151. sz. a. «*Parmelia perlata f. ciliata* D. C.» néven adta ki. Ezekhez járul már most a bánási termőhely.

A skandináviai félszigeten, Angolországban, Németországban s a Svájcban mindedig nem találták: egy gazdag anyag ez irányban való átnézése, mely ezen, lichenologiai tekintetben jól átkutatott országokból rendelkezésemre állott, ugyanis csak tagadó eredményre vezetett. Úgy látszik tehát, hogy ezen zuzmó Európának csak déli felében fordul elő. Az eddig ismert termőhelyei szerint Franciaország nyugati része képezi a *Parmelia pilosella* előfordulásának legészakibb, a Bánás a legkeletibb határát. Azt, vajjon a bánási termőhelye elkülönített-e, avagy talán boszniai, hercegovinai, dalmáciai, isztriai s olasz termőhelyek közvetítésével nem áll-e kapcsolatban az említettekkel, ezen országok zuzmóflórájának hézagos ismerete alapján meg nem állapíthatjuk.

Stirpes nonnullae novae, Florae regni Hungarici.

(A magyar királyság néhány új növényfaja.)

Auctore: Dr. Ludovico Simonkai (Budapest).

VI. *Armeria barcensis* SIMK. — *Barcasági Gomboslelleg.*
Armeria e sectione «*Plagiobasis*» Boiss.: tubo calycis ecalcarato, inferne oblique assymetrico, decemcostato, basi penitus glabro, superne in costis minute, sparseque puberulo; limbo calycis albo-scarioso, quinquecostato, costis 5 apiculato. Involueri phyllis exterioribus stramineis, membranaceo scariosis, plus-minus late ellipticis, apice obtuso breviter apiculatis; bracteis interioribus albo-scario-

sis, apice late truncate-obtusis. Corolla purpurea. Stirps penitus glabra, caulibus e rhizomate crasso ematis, 40—60 centim. altis, glabris; foliisque radicalibus penitus glabris, elongatis, 20—25 centim. longis, summum 2 ^m/_m latis.

Habitat in turfosis aquarum «*Szászhermányi láp*» juxta oppidum Brassó, Hungariae orientalis, circiter 500 m. s. m., — abunde. Detexit ibidem anno 1902, et legit in sequentibusque annis usque a. 1906 florentem jun-julio, fructificantem aug-sept, scrutator florum Barcensis indefessus, Professor MOESZ GUSZTÁV.

Dignoscitur ab omnibus affinis, quas Nyman (Consp. 615—616) sub grege «*Pleurotrichae* spiculis sessilibus, foliis conformibus» enumerat statura elata, glabritudine totius plantae, necnon calycis tubo basi penitus glabro, superne in costis sparse minuteque puberulo. Affines nostrae stirpi sunt: 1. *Armeria vulgaris* WILLD., sed distinguitur a nostra foliis evidentiter ciliatis; involucri foliolis extimis cuspidatis; floribus, imprimis calycis tubo a basi piloso, minoribus. 2. *Armeria purpurea* KOCH; haec etiam foliis basi ciliatis, et calycis tubo minore, a basi villosa striato a nostra aliena est. 3. *Armeria alpina* WILLD., quae habet formam apud nos in alpe Buceces nascentem «*basitricham*», idest scapo inferne puberulo gaudentem, quaeque habet scapum tantum 3—6 centim altum, capitula, floresque majores. limbum calycis in omnibus partibus duplo majorem et tubum calycis a basi villosum, majoremque.

Az *Armeriák* fajait BOISSIER két sectióra osztja, u. m.:

sect. A) *Macrocentron* Boiss. Ezeknek a csészéje tövön sarkantyús. Az ide tartozó délporthugáli, délspanyolhoni, sardíniai és korszicai, valamint oriensi fajok közül hazánkban egy sem honos.

sect. B) *Plagiobasis* Boiss. Ezek csészéjének csöve, mely a maghont zárja körül, tövön sarkantyútlan és részutosan keskenyedve részaránytalan. E sectióba, és pedig annak a «*Pleurotrichae* spiculis sessilibus, foliis conformibus» NYMAN csoportjába tartoznak az *Armeriák* nálunk honos fajai. Ilyenek: 1. az *Armeria alpina* WILLD., a mely *Árpás* havasának és *Buceces* havasának havasi tájain honos és a melynek a *Buceces* havasi tájain helyenként van egy var. *basitricha* SIMK. változata is, tövön pelyhesedő tókocsánál; 2. az *Armeria vulgaris* WILLD., melyet Pózsony vidékéről már ENDLICHER közöl az Ó «*Fl. Posonien. (1830) 213*» lapján és a mely manapság is bőven terem ott, egyes helyeken; 3. az itt tárgyalt *Armeria barcensis* SIMK., a mely eddig csupán Brassó vidékéről, *Szászhermány* vízborította tőzeges lápjairól ösmeretes, a hol azt virágzón 1905 június 10-én MOESZ GUSZTÁV, emyedetlen floristánk, fedezé fel és 1902-től 1906-ig több ízben és számos példányban gyűjté. E tőzeges láp mintegy 500 méter magasságban terül el a tenger színe felett.

Az *Armeria vulgaris* WILLD.-nak igen közel rokona az *Armeria purpurea* Koch, a melyet Koch még az ő 1857-ben megjelent

Synopsisának 514-ik lapján is, csupán «*Memmingen*» lápos rétjeiről közöl (Bajorországból), GARCKE pedig «*Flora von Deutschland 1882*» című műve 328 lapján még *Konstanz* mellől is, a *Bodeni-tó* környékéről. Hazánkból az *A. purpurea* KOCH ismeretlen, s a leírások szerint, levelei legalább tövön pillás szőrözetűek és csészéje csöve a tövétől kezdve *szöszösen szőrös*.

Az *Armeria barcensis* SIMK. csészéjének csöve tövön egészen meztelen, csak feljebb eső részén van az erein gyér és gyenge pelyhesedés. Csészéjének e jellemvonása megkülönbözteti a fentebb említett mind a három *Armeria*-fajtól. Termetére nézve nagyobb mind a három említett fajnál, mert jókora rhizómájából eredő sugár s meztelen tőkocsánai 40–60 cm. magasak, nyulánk és meztelen *tőlevelei* pedig 20–25 cm. hosszúak, s mintegy 2 ^m/_m szélesek. Az *Armeria alpina* W. gombos virágzata és virágai nagyobbak, csészéjének csöve is nagyobb s tövétől kezdve erősen borostás szőrű, csészéjének karimáján pedig a szélesen kerekített és árhegyű fogak kétakkora szélesek, mint az *Armeria barcensis*-éi. Az *Armeria alpina* W. virágzatának úgy gallérozó murváit, valamint a virágokat környező fehéren hártvás és szélesen, esonkán kerekített murváit is jóval szélesebbek, mint az *A. barcensis*-éi. Az *A. alpina* W. tőlevelei rövidek, tőkocsánai pedig csak 3–6 cm. magasak.

Az *Armeria vulgaris* W. és *A. purpurea* KOCH virágzata kisebb, csészéjük csöve tövétől bőven szőrös és rövidebb is, mint az *A. barcensis*-é; tőleveleik egész hosszukban vagy legalább tövön pillásan szőrösek.

VII. *Carlina fiumensis* SIMK. et *stirpes illae proximae.* — *Fiumei Bábakalács* és legközelebbi rokonai.

In apricis incultis collium litoralium ad *Fiume* usque ad Buccari, anno 1904, aug. 19. tres stirpes *Carlinarum* legi examinavi, quae omnes, — pappo uniseriali, phyllisque involucri intimis radiantibus gaudent. — idest ad sectionem «*Eucarlina*» Boiss. fl. or. III. p. 448 pertinent.

Prima illarum est: *Carlina corymbosa* L. spec. 1753 p. 828. Haec est planta apud nos saepe tri-quadriformis, glabrescens, vel fructificationis tempore decalvans, caule ad capitula corymbosa usque sat dense foliato, foliis margine et apice acuminato, spinosissimis; capitulis majusculis; involucri *phyllis externis foliaceis*, anguste-lanceolatis, *phylla radiantia subaequantibus, intermediis angustis in superiore parte spinosissimis, basi espinosa subito angustatis et ob nervum eorum medium subito incrassatum*, semicylindricum, quasi *pedicellatis*, *Phyllis* involucri *radiantibus apicem versus luteis*, 2–3 ^m/_m latis, margine *eciliatis*, vel ciliis 1–2 praeditis. *Corollis luteolis*, pal earumque receptaculi *fibris* — quam in posterioribus duobus crassioribus — *apicem versus luteolis*. Pappo achenio duplo longiore. Legi 1904 jul.—aug. florentem et fructificantem, in litorali fiumensi.

Secunda illarum est: *Carlina fiumensis* SIMK. (Certe *C. vul-*

garis Auct. f. n. pro parte). Stirps haec biennis, inflorescentiae fructificationisque tempore *glabra nitidaque* est, caule valde ramoso, corymbum capitulorum latum e capitulis 20—30 compositum extendente, ad capitula usque crebre foliato; foliis margine et apice acuminato, quam in praecedente mitius sed sat *horride* spinosis. Capitulis majusculis; involucri *phyllis externis foliaceis lanceolatis*, *phyllis radiantibus brevioribus, intermediis* spathulatis, medio latioribus, *basin versus angustioribus*, ceterum *planis, ad basin usque spinescens* tibus, *nervo medio ad basin usque tenui*. *Phyllis involucri radiantibus apicem versus flavescentibus, medio rufobrunneis et utrinque ciliatis*. 1.5—2 ^m latis. *Corollis flavis* (non luteolis); *paleis* receptaculi *fibris albidis subulatis*. Pappo achenio duplo longiore, *achenio albido*. Legi 1904 aug. 19 *florentem et fructificantem*, in litoralibus inter *Fiume* et *Buccari*.

A *fiumei Bábakalács* termetében igen hasonló a *Carlina corymbosa* L.-hez; de fészkeinek *középső murva-pikkelyei aljukon is laposak, élükön ott is töriskések és aljukon is vékony középerűek*; holott a *C. corymbosa* L. középső murva pikkelyeinek *középere* a pikkely alsó harmadában vagy negyedében *hirtelen megrögzad, megvastagszik, keresztmetszetében félkörössé alakul*, úgy hogy valami *tüskétlen nyeleeskénck* vélnők. Sugárzó pikkelyei és pártája *sárgásak és nem tojássárgák, vaczka polyválnak rostos foszlányai sem sárgák, hanem fehéresek*. Jóval keskenyebb sugárzó pikkelyei is első pillanatra feltűnnek, szemben a *C. corymbosa* L. szélesebb és töménysárga sugárpikkelyeivel.

Tertia illarum est: *Carlina flavispina* SIMK. Prius hanc stirpem biennem fiumensem pro var. *Carlinae brevibracteatae* (ANDRAE) habui: sed ex exemplaribus Auctoris, loco classico lectis, in Museo-Nationali-Hungarico asservatis, necnon ex descriptione *Carlinae brevibracteatae* (ANDRAE) edoctus, stirpem fiumensem, pro specie, a *C. brevibracteata* optime diversam iudico.

Accedit ad *C. brevibracteata* (ANDRAE) *capitulis* e minoribus (imo etiam illis *C. brevibracteatae* minoribus), *araneoso-lanatis*; *phyllis involucri* brevibus, *medium tantum phyllorum radiantium attingentibus*; *phyllis radiantibus flavescentibus, angustis* 1 ^m tantum latis; *corollarum parte superiore atro-sanguinea*; *paleis* receptaculi *fibris albidis subulatis*; acheniis *lutescentibus*, pappo eorum duplo brevioribus.

Sed distinguitur stirps haec litoralis adriatica a *Carlina brevibracteata* (ANDRAE) banatica: *foliis* illis *C. corymbosae* L. et *C. fiumensis* SIMK. haud assimilibus, *duplicato triplicatoque horride spinosis, spinis duplo triploque quam C. brevibracteatae robustioribus*; *phyllis involucri* anguste-lanceolatis brevioribusque; *spinis phyllorum involucri tenuioribus*, duplo fere minoribus et a basi usque *penitus flavis, rarius basin versus brunneis*. *Carlinae brevibracteatae phylla involucri media basin versus brunnea sunt, solum apice aliquid flavescent*. Legi in litoralibus inter *Fiume* et

Buccari. Illam eadem A. DEGEN 1904 jul. 29, *spinis phyllorum* in uno specimine *penitus flavis*. in altero vero, in collium editoribus vegetante, *basi brunneis*, legit, inter pagos *Carle* et *Jelenje superiori*, inprocul oppidi *Fiume*.

A *Sárgástüskéjű Bábakalács* (*C. flavispina* SINK.), főkép kisebb természetben és fészkeiben különbözik a *C. corymbosától* és a *C. fumensistől*, valamint rövid fészek-gallérjában és sötétveres csücsű pártájában. Szurósabb, *bevagdaltabb, hosszú tüskéjű levelei*, keskenyke gallérmurvái és *középső gallérmurváinak* aránylag kicsiny, vékony, s *egészen sárgás* vagy csak *tövön barna tüskéi*, első pillanatra megkülönböztethetővé teszik a *Carlina brevibracteata*-tól.

Bryologiai adatok a Magas-Tátra Florájához.

Irta: Györfly István (Makó).

V. közlemény.

(Kettős táblán 8 ábrával.)

— *Pottia minutula* (SCHLEICH) BRYOL. EUR.¹⁾ — c. fret.

Apró természetű kis moha, 3—4 mm. magas, melynek levelei «abstehend, länglich-lanzettlich, durch die vorgezogene Lamina und die austretende Rippe länger, zugespitzt, an den Rändern zurückgeschlagen», de csak gyengén visszahajló. Levélsejtjei apró kis cuticularis papillákkal fedettek. Felfelé álló, felül lecsapott tojásdad tokjának a fala vékony, világosbarnaszínű. Ferdén álló s meggörbült tok-esőrrel ellátott operculuma lehullása után széles és tar-szájú az urna, mert peristómiuma teljesen hiányzik. A leírásoknak²⁾ és rajzoknak³⁾ megfelelő a moha alkotása.

A Magas Tátra környékén gyűjtöttem kis mennyiségben Szepesbélán mellett a «Rohrwiesen» felé a «Gründchen» nevű részen c. fret. 1905 VII/6-án nedves árok partján 650 m. t. sz. f. m.-ban több apróság társaságában.⁴⁾

Mivel a Magas Tátrának sem galicziai, sem hazai részéről nem ismeretes,⁵⁾ e moha a M. Tátra florájára új adat.

— *Didymodon giganteus*⁶⁾ (FUNCK.)⁷⁾ JUR.⁸⁾ — c. fret.⁹⁾

¹⁾ Syn. *Gymnostomum conicum* SCHLEICH, *G. rufescens* SCHULTZ, *Pottia Starkei* var. γ) *gymnostoma* LINDB.

²⁾ LIMPRICHT: *Laubmoose* I. Bnd. pp. 528—9; G. ROTH: *Die europäischen Laubmoose* I. Bnd. p. 285; JURATZKA: *Laubmoosflora v. Oester.-Ungarn* p. 92; HAZSLNISZKY: *Magy. birod. mohfl.* p. 112; *Die natürl. Pflanzenfamilien* I. Teil 3. Abth. 214. Lief. p. 423.

³⁾ G. ROTH I. c. I. Bnd., Taf. XVIII. Fig. 9.

⁴⁾ Magyar botanikai Lapok IV. (1905.) évfolyam 8/11. sz. p. 271.

⁵⁾ CHALUBINSKI: *Enumeratio muscorum frond. Tatrensium*. Warszawa 1886. p. 38.

⁶⁾ Syn. *Barbula gigantea* FUNCK., *Grimmia gigantea* SCHIMP., *Geheebia cataractarum* SCHIMP., *Geheebia gigantea* BOULAY.

⁷⁾ *Flora* 1832. évfolyam p. 482.

⁸⁾ JURATZKA in *Verhandlungen d. kais. königl. zool.-botan. Gesellschaft in*

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1907

Band/Volume: [6](#)

Autor(en)/Author(s): Simonkai Lajos [Ludwig]

Artikel/Article: [Stirpes nonnullae novae, Florae regni Hungarici. 13-17](#)